

ตัวตนที่เป็นไปได้ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในระบบการ ยุติธรรมของศาลเยาวชนและครอบครัว

POSSIBLE SELVES OF JUVENILE RECIDIVISTS IN JUSTICE SYSTEM OF JUVENILE AND FAMILY COURT

พิมพ์ชนก ศรีสุตโต ^{1*} ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล ²

Pimchanok Srisutto ^{1*} Chomphunut Srichannil ²

¹ มหาวิทยาลัยบูรพา, ประเทศไทย

² จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประเทศไทย

¹ Burapha University, Thailand

² Chulalongkorn University, Thailand

* Corresponding author e-mail: pimsnice@gmail.com

Received: 08/05/2025 | Revised: 09/07/2025 | Accepted: 23/07/2025

บทคัดย่อ

การศึกษาเกี่ยวกับตัวตนที่เป็นไปได้ ซึ่งสะท้อนแรงจูงใจและเป้าหมายในชีวิตของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำยังมีอยู่อย่างจำกัด ทั้งที่ข้อมูลเหล่านี้สามารถเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาแนวทางส่งเสริมศักยภาพและป้องกันการกระทำผิดซ้ำอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ตัวตนที่เป็นไปได้ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในระบบการยุติธรรมของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยใช้การวิเคราะห์แก่นสาระเชิงสะท้อน (Reflexive Thematic Analysis) ผู้เข้าร่วมวิจัยประกอบด้วยเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิดซ้ำ จำนวน 12 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด ข้อมูลถูกรวบรวมผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยใช้การต่อเติมเรื่องราวและคำถามปลายเปิดในการสำรวจมุมมองและประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมวิจัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำระบุตัวตนที่เป็นไปได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยมี 3 แก่นสาระใหญ่ ได้แก่ (1) การมีความสามารถในการดูแลครอบครัว (2) ชีวิตที่เป็นอิสระจากการถูกจับกุมหรือคุมขัง และ (3) อิทธิพลทางสังคมนำไปสู่ตัวตนที่ไม่ต้องการ นอกจากนี้ตัวตนที่เป็นไปได้ของเด็กและเยาวชนยังเชื่อมโยงกับความต้องการพื้นฐานทางจิตใจตามทฤษฎีการกำหนด

ตนเอง ได้แก่ ความสามารถ ความเป็นอิสระ และความสัมพันธ์ ผลการวิจัยสะท้อนถึงบทบาทที่สำคัญของครอบครัวและชุมชนในฐานะปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการสร้างตัวตนเชิงบวก ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาแนวทางการให้บริการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและระบบสนับสนุนในชุมชน เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การวิเคราะห์แก่นสาระเชิงสะท้อน, ตัวตนที่เป็นไปได้, การกระทำผิดซ้ำ, เด็กและเยาวชน

Abstract

Research on possible selves, which reflects the motivations and life goals of youth who reoffend, remains limited. However, this information can serve as an important foundation for developing strategies to promote their potential and sustainably prevent recidivism. This study aims to explore the perceived possible selves of youth who reoffend within the juvenile justice process, specifically in the Juvenile and Family Court system, using Reflexive Thematic Analysis. The participants consisted of 12 youth who had previously reoffended, selected according to predefined criteria. Data were collected through semi-structured interviews that incorporated story completion tasks and open-ended questions to explore their perspectives and experiences. The findings revealed that these youth identified both positive and negative possible selves, which were categorized into three main themes: (1) the ability to care for their family, (2) a life free from detention or imprisonment, and (3) social influences leading to (un)desirable possible selves. Furthermore, their possible selves were closely linked to basic psychological needs, as outlined in Self-Determination Theory, including competence, autonomy, and relatedness. The results highlight the important role of family and community as supporting factors in fostering positive possible selves. These findings can inform the development of psychological counseling interventions and policies that promote family relationships and community support systems, ultimately contributing to sustainable prevention of recidivism.

Keywords: Reflexive Thematic Analysis, Possible Selves, Juvenile Recidivism, Youth

บทนำ

ในขณะที่แนวโน้มการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจะลดลงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา (ศูนย์ข้อมูลและสถิติกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, ม.ป.ป.) แต่อัตราการกระทำผิดซ้ำกลับเพิ่มสูงขึ้น (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2563) โดยเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากสถานที่ควบคุมมักเผชิญกับปัญหาการปรับตัว ขาดการสนับสนุน ตลอดจนขาดโอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพ (ตะวันฉาย มิตรประชา, 2557) ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้พวกเขากลับเข้าสู่วงจรแห่งการกระทำผิดซ้ำ

งานวิจัยจำนวนหนึ่งยังชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำ เช่น การขาดการยับยั้งชั่งใจ ความอยากรู้ อยากรอง การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม และการขาดการดูแลจากครอบครัว ซึ่งส่งผลให้เด็ก และเยาวชนหันไปใช้เวลาอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และเพิ่มโอกาสของการกระทำผิดซ้ำมาก ถึง 4 เท่า (พัชรินทร์ ชำศิริพงษ์, 2561; ศิริวรรณ กมลสุขสถิต, 2563) นอกจากนี้ Bahr et al. (2005) ยังเน้นย้ำถึงบทบาทของครอบครัวในฐานะปัจจัยทางสังคมที่ช่วยป้องกันการใช้ยาเสพติดในเยาวชนทั้ง ทางตรงและทางอ้อม

แม้งานวิจัยที่มีอยู่จะกล่าวถึงปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ เช่น ความขัดแย้งใน ครอบครัว การขาดการสนับสนุน (ตะวันฉาย มิตรประชา, 2557) สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย (พัชรินทร์ ชำศิริพงษ์, 2561) และการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (ศิริวรรณ กมลสุขสถิต, 2563) แต่การศึกษาดังกล่าวยังไม่ได้มุ่งเน้นถึงปัจจัยภายใน (Intrinsic Factors) ของเด็กและเยาวชนที่อาจมี บทบาทสำคัญในการควบคุมพฤติกรรม เช่น การเข้าใจตนเอง (Self-Awareness) การกำกับตนเอง (Self-Regulation) และแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่อาจมีอิทธิพลต่อการ กำหนดทิศทางชีวิต และช่วยลดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำในระยะยาว

แนวคิด “ตัวตนที่เป็นไปได้” (Possible Selves) ซึ่งพัฒนาโดย Markus and Nurius (1986) เป็น องค์ประกอบหนึ่งของมโนภาพแห่งตน (Self-Concept) ที่สะท้อนถึงศักยภาพและความเป็นไปได้ของบุคคล ในอนาคต ทั้งในเชิงบวกหรือตัวตนที่ปรารถนา (Hoped-for Selves) และในเชิงลบหรือตัวตนที่หวาดกลัว (Feared Possible Selves) โดยตัวตนที่เป็นไปได้นั้นไม่เพียงสะท้อนภาพอนาคตของบุคคลเท่านั้น หากแต่ยังมี บทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้บุคคลลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ หรือเพื่อหลีกเลี่ยงผลลัพธ์ที่ ไม่น่าพึงพอใจ อีกทั้งยังช่วยให้บุคคลสามารถทำความเข้าใจตนเองในปัจจุบันผ่านการพิจารณาแรงจูงใจและ พฤติกรรมในชีวิตประจำวันของตนเอง (Zeigler-Hill et al., 2020) จึงกล่าวได้ว่า ตัวตนที่เป็นไปได้มีส่วนช่วย ให้บุคคลสามารถประเมินตนเองผ่านการเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมในปัจจุบันกับพฤติกรรมที่คาดหวังใน อนาคต ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (Newberry & Duncan, 2001)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีงานวิจัยในประเทศไทยที่กล่าวถึงแนวคิดตัวตนที่เป็นไปได้ แต่ส่วนใหญ่ยัง มุ่งเน้นอยู่ในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เช่น การพัฒนาเครื่องมือวัดภาพลักษณ์ปัจจุบันและอนาคต (ปาริชาติ รังकुณวัฒน์, 2549) หรือการประยุกต์ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 (ดาราพรรณ รองเมือง และคณะ, 2562) โดยยังไม่มีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับแนวคิดนี้ในบริบทของเด็กและ เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในประเทศไทย

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจการรับรู้ตัวตนที่เป็นไปได้ของเด็กและ เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อตอบคำถามวิจัยที่ว่า “ตัวตนที่เป็นไปได้ตามการรับรู้ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมของศาลเยาวชน และครอบครัวเป็นอย่างไร” โดยผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษาในประเด็นนี้มีความสำคัญ เนื่องจากตัวตนที่เป็นไปได้ เป็นภาพสะท้อนของความคาดหวังในอนาคต ซึ่งล้วนมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการตัดสินใจและการเลือก แสดงพฤติกรรม การทำความเข้าใจว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิดมีมุมมองต่อตนเองในอนาคต

อย่างไร จะช่วยให้เปิดเผยประสบการณ์ ความคาดหวัง และแบบแผนในการดำเนินชีวิตของพวกเขาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางการปรึกษาเชิงจิตวิทยา และการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมเกิดความตระหนักรู้ในตัวตนที่เป็นไปได้ของตนเอง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองตามอุดมคติ และลดโอกาสในการหวนกลับไปมีพฤติกรรมที่นำไปสู่การกระทำผิดซ้ำในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อทำความเข้าใจและระบุตัวตนที่เป็นไปได้ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมของศาลเยาวชนและครอบครัว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิเคราะห์แก่นสาระเชิงสะท้อน (Reflexive Thematic Analysis; RTA) ภายใต้กรอบแนวคิดของสังนิยมเชิงวิพากษ์ (Critical Realist Lens) โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่การศึกษาแนวคิด “ตัวตนที่เป็นไปได้” (Possible Selves) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตัวตนที่ปรารถนาหรือตัวตนที่เป็นไปได้เชิงบวก และตัวตนที่กลัวว่าจะเป็นหรือตัวตนที่เป็นไปได้เชิงลบ รวมทั้งสำรวจบริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างหรือขัดขวางตัวตนที่เป็นไปได้ของเด็กและเยาวชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิเคราะห์แก่นสาระเชิงสะท้อน โดยมีรากฐานอยู่บนภวนิยมแบบสังนิยมเชิงวิพากษ์ (Critical Realism) เพื่อทำความเข้าใจว่าบุคคลให้ความหมายต่อประสบการณ์ของตนเองอย่างไรและสังคมมีอิทธิพลต่อการให้ความหมายอย่างไร โดยเน้นกระบวนการวิเคราะห์เชิงอุปนัย (Inductive Analysis) เพื่อได้มุมมองที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับประสบการณ์ ความคิด และทัศนคติของผู้เข้าร่วมวิจัย โดยสำรวจทั้งความหมายที่เห็นชัดและความหมายที่แฝงอยู่ในถ้อยคำของผู้เข้าร่วมวิจัย และวิพากษ์ข้อมูล (Braun & Clarke, 2022) เพื่อทำความเข้าใจความหมายเชิงลึกเกี่ยวกับตัวตนที่เป็นไปได้ของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดซ้ำ ผู้วิจัยใช้การสะท้อนคิด (Reflexivity) เป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินการวิจัย โดยตระหนักถึงบทบาทในฐานะนักจิตวิทยาที่ทำงานกับเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด และวางบทบาททางวิชาชีพไว้เบื้องหลัง เพื่อหลีกเลี่ยงอิทธิพลจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และเปิดโอกาสให้เสียงของผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นผู้นำกำหนดทิศทางของข้อมูล การสะท้อนคิดยังมีส่วนช่วยให้ผู้วิจัยตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง ทั้งในด้านวิธีคิดและแนวทางการทำงาน ผ่านการรับฟังเรื่องราว ความหวัง ความกลัว และความเปราะบางของผู้เข้าร่วมวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการทำความเข้าใจข้อมูลเพิ่มเติม โดยเน้นไปที่ความต้องการพื้นฐานทางจิตใจ (Basic Psychological Need)

ผู้เข้าร่วมวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้กลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ประจำสถานพินิจและ

คัมครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง เพื่อคัดเลือกกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยให้ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกและไม่มีลักษณะของเกณฑ์การคัดออก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือกของผู้เข้าร่วมวิจัย

1.1 เป็นบุคคลที่มีอายุระหว่าง 12-18 ปี

1.2 เป็นบุคคลที่ถูกควบคุมตัวอยู่ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง

1.3 เป็นบุคคลที่กระทำผิดมากกว่า 1 ครั้ง

1.4 เป็นบุคคลที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือตลอดกระบวนการวิจัย

1.5 เป็นบุคคลที่ให้ความยินยอมให้ผู้วิจัยบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

1.6 เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการอ่านและเขียนได้

1.7 เป็นบุคคลที่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมในการเข้าร่วมการวิจัย

2. เกณฑ์การคัดออกของผู้เข้าร่วมวิจัย

2.1 เป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตเวช

2.2 เป็นบุคคลที่ไม่สามารถบอกเล่าเรื่องราวหรือให้ข้อมูลเชิงลึกได้

2.3 เป็นบุคคลที่มีความเสี่ยงในการเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกทางลบจากกระบวนการวิจัย

กลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยประกอบด้วยเยาวชนเพศชาย จำนวน 12 คน อายุระหว่าง 15-18 ปี ซึ่งเคยกระทำผิดมากกว่าหนึ่งครั้ง ผู้เข้าร่วมวิจัยอยู่ภายใต้การควบคุมของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึงจำนวน 10 คน และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี จำนวน 2 คน ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ และยินยอมให้บันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถอ่านและเขียนได้ ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งหมดไม่มีภาวะผิดปกติทางจิตเวช สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกได้ และไม่มีความเสี่ยงต่ออารมณ์หรือความรู้สึกเชิงลบอันเกิดจากกระบวนการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยอย่างเคร่งครัด โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา และได้รับอนุญาตจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จากนั้นจึงขอความยินยอมจากเด็กและเยาวชน และผู้แทนโดยชอบธรรม โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ สิทธิ และมาตรการในการรักษาความลับ ข้อมูลทั้งหมดได้รับการจัดเก็บอย่างปลอดภัย โดยใช้รหัสแทนชื่อบุคคล และกำหนดระยะเวลาเก็บรักษา 1 ปีนับจากวันที่เผยแพร่ผลการวิจัย ก่อนทำลายข้อมูลอย่างเหมาะสม ตลอดกระบวนการ ผู้วิจัยยึดถือหลักจริยธรรมการวิจัยสากล ได้แก่ ความเคารพในบุคคล คุณประโยชน์ และความยุติธรรม เพื่อลดความเสี่ยงและปกป้องสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัยซึ่งอยู่ในกลุ่มเปราะบาง

ผู้วิจัยใช้วิธีการต่อเติมเรื่องราว (Story Completion) และคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) เป็นฐานในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยดำเนินการการ

สัมภาษณ์แบบพบหน้า ภายในสถานที่ปิดที่เป็นส่วนตัวและรักษาความลับได้ โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยอยู่ภายนอกห้องสัมภาษณ์เพื่อความปลอดภัย และใช้เวลาในการสัมภาษณ์ครั้งละ 60-90 นาที

ผู้วิจัยเริ่มการเก็บข้อมูล โดยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยต่อเติมเรื่องราวจากต้นเรื่องที่ คล้ายคลึงกับประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมวิจัย โดยมีคำสั่งว่า “ขอให้คุณอ่านประโยคเริ่มต้นของเรื่องราวแล้วเขียนว่าจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดในการทำเรื่องราวให้สมบูรณ์ โดยให้เขียนเรื่องราวที่มีความยาวอย่างน้อย 10 บรรทัด” โดยมีต้นเรื่อง คือ “อีกไม่นาน ดิวกี้จะได้รับการปล่อยตัวจากการถูกคุมประพฤติ มีหลายสิ่งที่ดิวกี้กังวล และมีหลายอย่างที่คุณต้องการจะทำหลังจากที่ได้ออกไปจากที่นี่” หลังจากให้ผู้เข้าร่วมวิจัยต่อเติมเรื่องราวเสร็จ ผู้วิจัยนำเรื่องที่ผู้เข้าร่วมวิจัยเขียนมาใช้เป็นฐานในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ในขั้นถัดมา ผู้วิจัยใช้คำถามปลายเปิด ซึ่งปรับมาจากแบบสอบถาม Possible Selves ของ Oyserman and Markus (1990) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมวิจัยระบุตัวตนที่ปรารถนาและหวาดกลัวใน 1 ปีข้างหน้า โดยมีคำสั่งว่า “โปรดระบุสิ่งที่คุณอยากที่จะเป็นหรืออยากที่จะทำในอีก 1 ปีข้างหน้า 3 ข้อ โดยไม่ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้” และ “โปรดระบุสิ่งที่คุณกลัวหรือกังวลว่าจะเป็นในอีก 1 ปีข้างหน้า 3 ข้อ” เมื่อผู้เข้าร่วมวิจัยระบุคำตอบเสร็จ ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นฐานในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยนำแนวทางการวิเคราะห์แก่นสาระเชิงสะท้อน 6 ขั้นตอน ของ Braun and Clarke (2022) มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งยึดหลักเกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์แก่นสาระเชิงสะท้อน 15 ข้อ เพื่อให้การวิจัยมีเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การทำความคุ้นเคยกับข้อมูล (Familiarisation) ผู้วิจัยถอดเทปเสียงเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างละเอียดแบบคำต่อคำ จากนั้นอ่านและทบทวนข้อมูลซ้ำ ๆ เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหา พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกับคำถามการวิจัย และบันทึกประเด็นที่น่าสนใจและแนวคิดเบื้องต้น

2. การระบุรหัส (Doing coding) ผู้วิจัยใช้โปรแกรม Microsoft Excel จัดระเบียบข้อมูลและระบุรหัสด้วยประโยคสั้น ๆ ก่อนจะทบทวน ปรับปรุง และจัดเรียงรหัสอย่างเป็นระบบ เพื่อค้นหารูปแบบความหมายที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ และจัดกลุ่มรหัสที่มีความหมายใกล้เคียงกัน โดยยึดหลักความเชื่อมโยงกับคำถามการวิจัย และพิจารณาจากรหัสที่ถูกกล่าวถึงโดยผู้เข้าร่วมวิจัยตั้งแต่ 2-3 คนขึ้นไป

3. พัฒนาแก่นสาระ (Generating initial themes from coded and collated data) ผู้วิจัยตั้งชื่อแก่นสาระแต่ละกลุ่มด้วยประโยคสั้น ๆ ที่สะท้อนใจความสำคัญของข้อมูล เพื่อให้แก่นสาระมีความเหมาะสมและครอบคลุมประเด็นการวิจัย

4. ทบทวนและปรับแก่นสาระ (Reviewing and refining themes) ผู้วิจัยจัดทำแผนภาพแก่นสาระ (Thematic Map) เพื่อตรวจสอบความเชื่อมโยงระหว่างแก่นสาระใหญ่และแก่นสาระ รวมถึงตรวจสอบความสอดคล้องกับรหัส ข้อมูลทั้งหมด และคำถามการวิจัย

5. การนิยามและตั้งชื่อแก่นสาระ (Defining and naming themes) ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและความหมายของแต่ละแก่นสาระ พร้อมทั้งตั้งชื่อและจัดทำคำอธิบาย เพื่อแสดงความหมายเชิงลึกของแก่นสาระ

6. เขียนรายงานผลการวิจัย (Writing the report) ผู้วิจัยจัดทำรายงานผลการวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดสังนิยมเชิงวิพากษ์ และใช้ทฤษฎีการกำหนดตนเองเป็นกรอบแนวคิดในการทำความเข้าใจข้อมูลเพิ่มเติม พร้อมยกตัวอย่างคำพูดของผู้เข้าร่วมวิจัยประกอบการอธิบายและเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ โดยใช้รหัสแทนชื่อบุคคล (P1-P12) และกำกับแหล่งที่มาของข้อมูลไว้หลังรหัสแทนชื่อบุคคลว่าได้จากการสัมภาษณ์ (Int) หรือการต่อเติมเรื่องราว (SC)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยระบุแก่นสาระสำคัญเกี่ยวกับตัวตนที่เป็นไปได้ตามมุมมองของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดซ้ำได้ทั้งสิ้น 3 แก่นสาระใหญ่ 7 แก่นสาระ ดังแสดงในตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าแก่นสาระเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับความต้องการพื้นฐานทางจิตใจ ทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ ความสามารถ (Competence) ความเป็นอิสระ (Autonomy) และความสัมพันธ์ (Relatedness)

ตาราง 1 แก่นสาระสำคัญตัวตนที่เป็นไปได้ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ

แก่นสาระใหญ่	แก่นสาระ
1. การมีความสามารถในการดูแลครอบครัว	1.1 การประสบความสำเร็จด้านการศึกษา
	1.2 การมีความมั่นคงทางการเงิน
	1.3 การเป็นความภาคภูมิใจของครอบครัว
2. ชีวิตที่เป็นอิสระจากการถูกจับกุมหรือคุมขัง	2.1 การไม่หวนไปกระทำผิดซ้ำ
	2.2 การมีความสามารถในการกำหนดชีวิตตนเอง
3. อิทธิพลทางสังคมนำไปสู่ตัวตนที่(ไม่)ต้องการ	3.1 อิทธิพลทางสังคมต่อการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
	3.2 อิทธิพลทางสังคมต่อการมีความมั่นคงในชีวิต

1. การมีความสามารถในการดูแลครอบครัว

ผู้เข้าร่วมวิจัยสะท้อนความหวังที่จะมีความสามารถในการดูแลครอบครัว ผ่านการประสบความสำเร็จด้านการศึกษา การมีความมั่นคงทางการเงิน และการเป็นความภาคภูมิใจของครอบครัว พร้อมทั้งแสดงความหวาดหวั่นใจว่าจะไม่สามารถดูแลครอบครัวได้ หากพวกเขาหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

1.1 การประสบความสำเร็จด้านการศึกษา

ผู้เข้าร่วมวิจัยปรารถนาที่จะมีการศึกษาที่สูงขึ้นเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างความภาคภูมิใจให้กับครอบครัว ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มแบบควบคุม (Controlled Orientation) ที่แรงจูงใจเกิดจากปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้อื่น มากกว่าความต้องการหรือแรงจูงใจภายในตนเอง

“เรียนเพื่อให้พ่อแม่ภูมิใจ (...) ขอให้เรียนจบ ปวส. แค่นี้ก็พอ แล้วก็หางานดี ๆ ทำ” (P10-Int)

ในขณะเดียวกัน ผู้เข้าร่วมบางรายกลัวว่าจะไม่ประสบความสำเร็จด้านการศึกษา ซึ่งมีผลมาจากพฤติกรรมเกรในอดีต ซึ่งนำไปสู่การถูกลงโทษด้วยการให้ออกจากการเรียน อันเป็นผลจากการควบคุมจากภายนอก (External Regulation) ที่สะท้อนถึงผลกระทบจากปัจจัยภายนอกต่อการกำกับพฤติกรรม

“อารมณ์มันร้อน ก็เลยทำให้เรียนไม่จบ (...) ไปยิงคนต่างสถาบัน ก็เลยออกจากปี 1” (P10-Int)

อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมวิจัยเริ่มตระหนักถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ในการกำหนดชีวิตของตนเอง เพื่อมุ่งสู่ตัวตนตามที่ปรารถนา โดยขึ้นอยู่กับ “การเลือก” (P10)

ผู้เข้าร่วมวิจัยคนที่ 1 กลัวว่าจะเรียนไม่จบเช่นเดียวกับผู้เข้าร่วมวิจัยคนอื่น ๆ ได้ระบุว่า “ความมูมานะ” ต่อการเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เขามุ่งสู่ตัวตนที่ประสบความสำเร็จด้านการศึกษา

“ผมจะต้องพยายามให้มากกว่านี้ (...) และไม่กลับไปทำในสิ่งที่ตัวเองคิดว่าทำไม่ได้ครับ” (P1-Int)

แก่นสารนี้สะท้อนความมุ่งหมายที่จะพัฒนาตนเองด้านการศึกษาเพื่อก้าวไปสู่ตัวตนที่ประสบความสำเร็จด้านศึกษา เป็นแรงจูงใจที่ได้รับการหล่อหลอมจากอิทธิพลภายนอก ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมวิจัย

1.2 การมีความมั่นคงทางการเงิน

ผู้เข้าร่วมวิจัยสะท้อนความปรารถนาที่จะมีอาชีพที่มั่นคงและรายได้ที่แน่นอน เพื่อสามารถดูแลครอบครัวและยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง

“ผมอยากออกไปทำงานหาเงินช่วยพ่อช่วยแม่ ออกไปเรียนต่อ ปวส. และสมัครเข้าทำงานในโรงงานดี ๆ เพื่อให้มีเงินเดือนเยอะ จะกลับบ้านไปดูแลยายที่บ้านและหาเงินส่งให้ลุงใช้” (P1-SC)

ความปรารถนาที่สะท้อนการรับรู้ถึงความเป็นไปได้ในการกำหนดชีวิต โดยมีครอบครัวเป็นแรงขับเคลื่อน ผู้เข้าร่วมวิจัยบางรายมองเห็นอาชีพในฝันที่สอดคล้องกับค่านิยมของครอบครัว

หรือเพื่อพิสูจน์คุณค่าในตนเอง ซึ่งสะท้อนแรงจูงใจในระดับแทรกตัว (Introjected Regulation) “ชอบเป็นทหารครับ...เพราะคนที่บ้านที่เป็นผู้ชายเป็นทหารหมดเลยครับ” (P11-Int) และในระดับเห็นคุณค่า (Identified Regulation) “อยากทำงานข้าราชการ...เพราะโดนคนอื่นว่าตอนที่ทำตัวเกรครับ” (P9-Int)

แก่นสารนี้สะท้อนถึงแรงจูงใจภายในที่มุ่งพัฒนาตนเองผ่านการศึกษาที่สูงขึ้น เพื่อบรรลุความมั่นคงทางการเงินที่เพียงพอในการดูแลครอบครัว ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่ได้รับการหล่อหลอมจากอิทธิพลภายนอก โดยเฉพาะจากบุคคลในครอบครัวที่มีบทบาทสำคัญในการมองเห็นตัวตนที่เป็นไปได้ของผู้เข้าร่วมวิจัย

1.3 การเป็นความภาคภูมิใจของครอบครัว

ผู้เข้าร่วมวิจัยปรารถนาที่จะเป็นความภาคภูมิใจของครอบครัว ผ่านการดูแลครอบครัว การไม่กลับไปกระทำผิด และการตอบสนองความคาดหวังของครอบครัว เพื่อชดเชยที่เคยทำให้ครอบครัวเสียใจ ความปรารถนาที่สะท้อนถึงแรงจูงใจระดับเห็นคุณค่า (Identified Regulation) ซึ่งความสัมพันธ์ในครอบครัวเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและขับเคลื่อนพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมวิจัย

“อะไรที่มันไม่ดีผมก็ให้สัญญากับตัวเองว่าผมจะไม่ทำอีก (...) เพื่อทำให้พ่อแม่ภูมิใจครับ” (P9-Int)

ในขณะเดียวกัน ผู้เข้าร่วมวิจัยบางรายกังวลว่าจะไม่สามารถดูแลครอบครัวได้หรืออาจกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งความกลัวดังกล่าวเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในอดีตที่เคยทำให้ครอบครัวผิดหวัง ผู้เข้าร่วม

วิจัยจึงมองว่าการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงเป็นหนทางหนึ่งในการสร้างความภาคภูมิใจให้ครอบครัว ความปรารถนาคือเป็นแรงจูงใจระดับแทรกตัว (Introjected Regulation) ที่เกิดจากความต้องการพิสูจน์ตนเอง และแก้ไขภาพลักษณ์ในสายตาของผู้คนที่เคยมองว่าเขาเป็น “คนไม่ดี”

แก่นสารนี้แสดงถึงแรงจูงใจภายในที่ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อที่จะไม่ทำให้ครอบครัวเสียใจอีก เพื่อก้าวไปสู่การเป็นความภาคภูมิใจของครอบครัว และเพื่อได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคม ซึ่งถือเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางจิตใจด้านความสัมพันธ์เชื่อมโยง

2. ชีวิตที่เป็นอิสระจากการถูกจับกุมหรือคุมขัง

ผู้เข้าร่วมวิจัยสะท้อนความหวังจะมีชีวิตที่เป็นอิสระ ไม่กลับสู่วังวนของการถูกจับกุมหรือคุมขัง โดยผู้เข้าร่วมวิจัยระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะช่วยหลีกเลี่ยงการถูกจับกุมหรือคุมขัง คือ ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำและการมีความสามารถในการกำหนดชีวิตตนเอง

2.1 การไม่หวนไปกระทำผิดซ้ำ

ผู้เข้าร่วมวิจัยปรารถนาที่จะไม่กลับไปกระทำผิด แต่ก็แสดงความกังวลว่า เมื่อออกจากสถานที่ควบคุมแล้ว พวกเขาอาจกลับไปมีพฤติกรรมเสี่ยงที่นำไปสู่การถูกจับกุมอีก โดยผู้เข้าร่วมวิจัยบางรายสะท้อนความรู้สึกผิดหวังและท้อแท้เมื่อล้มเหลวในการหลุดพ้นจากวังวนแห่งการกระทำผิด

“กลัวกลับไปอยู่ในที่เดิม ๆ กลัวจะไม่เฝ้าหน้าขึ้นมาสักที ไปจมอยู่กับที่เดิม ๆ ทำให้เรากลับไปใช้ยาเหมือนเดิม กลับไปเสเพล กลับไปใช้เงินแบบไม่คิดอะไร” (P3-Int)

ผู้เข้าร่วมวิจัยคนที่ 3 สะท้อนความกลัวที่จะกลับไปยุ่งกับยาเสพติด ซึ่งอาจทำให้ชีวิตจมอยู่ในวังวนเดิม ความกลัวลักษณะนี้ยังปรากฏในผู้เข้าร่วมวิจัยคนอื่น ๆ การไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจึงเป็นความมุ่งหมายเพื่อไปสู่ตัวตนใหม่ที่ปราศจากการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสะท้อนถึงแรงจูงใจในระดับหลอมรวม (Integrated Regulation) โดยมีความสัมพันธ์กับครอบครัวเป็นแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนแปลง

“จะไม่กลับไปทำอย่างที่เคยทำมันอีก จะดูแลพ่อแม่ให้ดีกว่าเดิมและทำให้พ่อแม่สบาย” (P4-SC)

แก่นสารนี้แสดงถึงแรงจูงใจภายในที่ไม่ต้องการหวนกลับไปสู่วังวนของการกระทำผิด โดยผู้เข้าร่วมวิจัยมุ่งหมายที่จะเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อก้าวไปสู่ตัวตนที่ไม่หวนไปกระทำผิด อันเป็นหนทางสู่ชีวิตที่เป็นอิสระจากการถูกจับกุมหรือคุมขัง โดยมีครอบครัวหรือสังคมเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้พวกเขาตั้งใจเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้น

2.2 การมีความสามารถในการกำหนดชีวิตตนเอง

ผู้เข้าร่วมวิจัยปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและควบคุมอารมณ์ให้ดีขึ้น เพื่อหลุดพ้นจากวังวนของการกระทำผิด โดยตั้งใจที่จะกลับไปทำสิ่งที่ควรทำ เช่น ดูแลครอบครัว ทำงานที่สุจริต และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ความมุ่งมั่นนี้สะท้อนถึงแรงจูงใจที่เกิดจากการตระหนักถึงคุณค่า (Identified Regulation) ของการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างชีวิตที่ดีขึ้นทั้งต่อตนเองและคนรอบข้าง

ในขณะเดียวกัน ผู้เข้าร่วมวิจัยบางรายตระหนักว่าการควบคุมอารมณ์เป็นปัจจัยสำคัญในการลดความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ พวกเขารับรู้ถึงความยากลำบากในการควบคุมอารมณ์ จึงพยายาม

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและพัฒนาทักษะการจัดการอารมณ์ เพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่เป็นอิสระจากการถูกจับกุมหรือคุมขัง

“เปลี่ยนนิสัยจากคนที่อารมณ์ร้อนให้กลายเป็นคนใจเย็นให้มากขึ้นแม้ว่าจะยากก็ตามแต่จะทำให้คนที่รอเราตอนเราอยู่ข้างใน (สถานที่ควบคุม)” (P3-SC)

นอกจากนี้ ความสามารถในการพึ่งพาตนเองยังเป็นเป้าหมายที่สะท้อนถึงความรู้สึกมีความสามารถและความเป็นอิสระ ด้วยการมีอาชีพที่มั่นคงและสุจริต เพื่อสร้างรายได้และสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง

“การทำงานสุจริต เราไม่ต้องไปหลบหนีตำรวจหรือว่าชุกซ่อนครับ...เราทำเสร็จเราได้เงินที่สุจริต เราไม่ต้องไปอยู่หลบ ๆ ซ่อน ๆ เราไปไหนมาไหนเราก็ไม่กลัวครับ” (P12-Int)

แก่นสาระนี้แสดงถึงความต้องการพื้นฐานทางจิตใจของผู้เข้าร่วมวิจัยในเรื่องความเป็นอิสระ ซึ่งเป็นความปรารถนาที่จะกำหนดทิศทางชีวิตและควบคุมการกระทำของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าแรงจูงใจของผู้เข้าร่วมวิจัยต่างได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายนอกเช่นกัน

3. อิทธิพลทางสังคมนำไปสู่ตัวตนที่(ไม่)ต้องการ

ผู้เข้าร่วมวิจัยสะท้อนอิทธิพลทางสังคมที่มีผลกระทบต่อตัวตนที่เป็นไปได้ของพวกเขา ทั้งอิทธิพลทางสังคมที่ต้องการและอิทธิพลทางสังคมที่ไม่ต้องการ โดยผู้เข้าร่วมวิจัยระบุอิทธิพลไว้ 2 ด้าน คือ อิทธิพลทางสังคมต่อการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและอิทธิพลทางสังคมต่อการมีความมั่นคงในชีวิต

3.1 อิทธิพลทางสังคมต่อการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ผู้เข้าร่วมวิจัยเชื่อว่าสังคมรอบข้างที่ไม่ดี เช่น สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยยาเสพติดหรือกลุ่มเพื่อนที่เคยคบหาก่อนถูกคุมขัง เป็นปัจจัยทางสังคมที่ชักจูงและผลักดันให้พวกเขากลับไปกระทำผิดซ้ำ

“กลัวกลับไปยุ่งกับพวกนี้ครับ กลัวไปยุ่งกับพวกเพื่อน กลัวไปยุ่งกับยาเสพติด แล้วก็กลัวกลับไปทำเรื่องที่เลวร้ายอีก คือการลักทรัพย์เนี่ย ซึ่งผมทำก็เพราะเพื่อน” (P6-Int)

จากข้อความข้างต้น ผู้เข้าร่วมวิจัยสะท้อนความกลัวที่จะกลับไปกระทำผิด ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสังคมในอดีตที่เคยอาศัยอยู่ก่อนถูกคุมขัง อันเป็นสภาพที่อยู่นอกเหนือการควบคุม ความกลัวนี้ก่อให้เกิดความรู้สึกไร้พลัง (Impersonal Orientation) และความไม่มั่นใจในความสามารถของตนเอง อันนำไปสู่การขาดแรงจูงใจ (Amotivation) ผู้เข้าร่วมวิจัยบางรายจึงเชื่อว่าการแยกตัวจากสังคมเดิมเป็นแนวทางที่สำคัญในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสะท้อนถึงแรงจูงใจในระดับหลอมรวม (Integrated Regulation) ที่ผู้เข้าร่วมวิจัยปรารถนาที่จะหลุดพ้นจากสังคมเดิม เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงของการกลับสู่วังวนแห่งการกระทำผิด และมุ่งสู่ตัวตนที่ไม่หวนไปกระทำผิดซ้ำ

“ถ้าเราอยู่สิ่งแวดล้อมเดิม ๆ มันก็คงเหมือนเดิม ถ้าไม่เป็นโจร ขาเยา ก็ติดคุก แต่ถ้าเราอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ก็เหมือนปลาครับ เปลี่ยนบ่อมันก็ต้องดีกว่าเดิม” (P4-Int)

แม้ผู้เข้าร่วมวิจัยส่วนใหญ่จะรับรู้ถึงสิ่งยั่วยุในสภาพแวดล้อมรอบตัว แต่บางรายยังรับรู้ถึงปัจจัยด้านบวกจากสังคมที่ช่วยสนับสนุนให้พวกเขากลับไม่กลับไปกระทำผิด เช่น การตักเตือน สั่งสอน หรือการผลักดันจากคนรอบข้าง ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมวิจัยมุ่งพัฒนานตนเองเพื่อไปสู่ตัวตนที่เป็นไปได้ตามปรารถนา

“พ่อแม่จะพูดกับเราว่า เราต้องดูแลครอบครัว ต้องดูแลน้องสาว เราต้องช่วยกัน” (P3-Int)

แก่นสารนี้สะท้อนถึงการรับรู้อิทธิพลทางสังคมที่ผลักดันให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยมุ่งมั่นที่จะหลุดพ้นจากอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เคยชักจูงให้กระทำผิด พร้อมทั้งสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะครอบครัว ในการเสริมสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง และช่วยผลักดันให้พวกเขาออกจากปัจจัยที่อาจนำไปสู่กระทำผิดซ้ำ

3.2 อิทธิพลทางสังคมต่อการมีความมั่นคงในชีวิต

ผู้เข้าร่วมเชื่อว่าความสำเร็จทางการศึกษาและอาชีพที่มั่นคงไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพยายามเพียงลำพัง แต่ยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลทางสังคม โดยผู้เข้าร่วมวิจัยสะท้อนถึงความสำคัญของการได้รับแรงผลักดันจากสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้พวกเขาบรรลุความมั่นคงทางเศรษฐกิจและมีชีวิตที่มั่นคง

“อยู่กับสิ่งแวดล้อมดี ๆ ก็จะทำให้เราเรียนจบ (...) ผมก็ไปอยู่กับกลุ่มที่ไม่ได้ตั้งใจเรียนตอนแรก ๆ ที่เรียนก็ตั้งใจเรียน พอเทอมสองมาก็ติงลงเลยครับ ติด 0 เพราะติดเพื่อน ติดรุ่นพี่” (P10-Int)

จากข้อความข้างต้น สะท้อนถึงอิทธิพลทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จด้านการเรียน โดยกล่าวว่าการเลือกคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่ดี อาจทำให้ผู้เข้าร่วมวิจัยล้มเหลวด้านการเรียน สะท้อนถึงความรู้สึกไร้พลัง (Impersonal Orientation) และความไม่มั่นใจในความสามารถของตนเองในการเอาชนะอิทธิพลทางสังคมในรูปแบบของการติดเพื่อน

เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากสังคมเดิม ผู้เข้าร่วมวิจัยบางส่วนสะท้อนว่าการเปลี่ยนสภาพแวดล้อม เช่น “การไม่เข้าไปอยู่กับพวกที่เสพยาเสพติด ไม่อยู่ในสภาพแบบเดิม ๆ” (P1-Int) การได้รับแรงสนับสนุนจากสังคมหรือครอบครัว “แม่เขาคอยส่งเรียน และคอยให้กำลังใจให้เรียนจบปริญญา” (P2-Int) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้ผู้เข้าร่วมวิจัยประสบความสำเร็จด้านการศึกษาและมีอาชีพที่มั่นคง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความมั่นคงในชีวิต

แก่นสารนี้สะท้อนถึงอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อความมั่นคงในชีวิตของผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งในเชิงบวกที่ช่วยส่งเสริมและผลักดันให้บรรลุเป้าหมาย และในเชิงลบที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการไปสู่ตัวตนที่ปรารถนา นอกจากนี้ยังแสดงถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองทั้งด้านการเรียน การทำงาน และเศรษฐกิจ ซึ่งล้วนเป็นรากฐานในการสร้างความมั่นคงในชีวิตระยะยาว

อภิปรายผล

การวิจัยพบว่า แก่นสาร “การมีความสามารถในการดูแลครอบครัว” และ “ชีวิตที่เป็นอิสระจากการถูกจับกุมหรือคุมขัง” มีความเชื่อมโยงกับ “อิทธิพลทางสังคมนำไปสู่ตัวตนที่(ไม่)ต้องการ” โดยสะท้อนบทบาทของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relatedness) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างตัวตนที่เป็นไปได้และเป็นแรงผลักดันพฤติกรรมเพื่อมุ่งสู่ตัวตนที่พึงปรารถนา โดย “การมีความสามารถในการดูแลครอบครัว” สะท้อนถึงความรู้สึกมีศักยภาพในการบรรลุเป้าหมาย (Competence) ขณะที่ “ชีวิตที่เป็นอิสระจากการถูกจับกุมหรือคุมขัง” สะท้อนถึงความรู้สึกมีอิสระในการเลือกเส้นทางชีวิต (Autonomy) จึงกล่าวได้ว่า ตัวตนที่เป็นไปได้ตามการรับรู้ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ เป็นภาพสะท้อนของความต้องการพื้นฐานทางจิตใจ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและการพัฒนาทางจิตใจ (Ryan & Deci, 2000; Petrich, 2020)

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยส่วนใหญ่รู้สึกผิดต่อครอบครัว ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการไตร่ตรองตนเองและตระหนักถึงผลกระทบต่อผู้อื่น ความรู้สึกผิดจึงสามารถเป็นแรงผลักดันไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืน (Muris, 2015) โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยของการสร้างตัวตนและแสวงหาคคุณค่าให้กับตนเอง ผู้เข้าร่วมวิจัยจำนวนหนึ่งสะท้อนคุณค่าของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น ผู้เข้าร่วมวิจัยคนที่ 2 ต้องการขอโทษครอบครัวและทำให้ครอบครัวภูมิใจ ขณะที่ผู้เข้าร่วมวิจัยคนที่ 5 สะท้อนความมุ่งมั่นในการเป็นบุคคลที่สามารถดูแลครอบครัวได้ เป้าหมายนี้สะท้อนถึงการให้ความหมายต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีขึ้นทั้งต่อตนเองและคนรอบข้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nagpaul and Chen (2019) ที่ชื่อว่า “ความสัมพันธ์” เป็นความต้องการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของเด็กและเยาวชน และเป็นทรัพยากรทางจิตใจที่ช่วยให้พวกเขาเผชิญโลกได้อย่างมั่นคง

ในทางตรงกันข้าม ผู้เข้าร่วมวิจัยบางรายต้องการตัดขาดจากสังคมเดิม โดยเฉพาะเพื่อนที่เคยคบหาก่อนถูกคุมขัง ซึ่งสะท้อนถึงแรงจูงใจในระดับหลอมนรวม เพื่อมุ่งสู่ตัวตนที่ไม่หวงไปกระทำผิดซ้ำและเป็นหนทางไปสู่การมีชีวิตที่เป็นอิสระ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนกังวลเกี่ยวกับการหวนกลับไปกระทำผิด โดยเฉพาะกลุ่มที่เคยมีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การตระหนักถึงผลกระทบจากยาเสพติด เช่น คำสั่งสอนของครอบครัวหรือบทลงโทษทางกฎหมาย จึงกลายเป็นแรงจูงใจในระดับหลอมนรวม ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตัดสินใจเปลี่ยนแปลงตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bahr et al. (2005) ที่ชี้ว่าการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและบุคคลสำคัญ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยได้สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างตัวตนที่เป็นไปได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยแก่นสาระแรก “การมีความสามารถในการดูแลครอบครัว” แสดงถึงความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จเพื่อตอบแทนและดูแลครอบครัว แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีความกลัวว่า จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายเหล่านั้นได้ แก่นสาระที่สอง “ชีวิตที่เป็นอิสระจากการถูกจับกุมหรือคุมขัง” แสดงถึงความปรารถนาที่จะไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ แต่ยังคงกังวลต่อปัจจัยเสี่ยง เช่น การควบคุมอารมณ์ ยาเสพติด และอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน และแก่นสาระสุดท้าย “อิทธิพลทางสังคมนำไปสู่ตัวตนที่ไม่ต้องการ” สะท้อนถึงความเสี่ยงในการกลับไปคบเพื่อนหากกลุ่มเดิม รวมถึงความสำคัญของแรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

ตัวตนที่เป็นไปได้ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำจึงไม่ได้เป็นภาพสะท้อนของพฤติกรรมในอดีตเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่มีบทบาทในการกำหนดเส้นทางชีวิต การสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับบุคคลสำคัญ จะช่วยกระตุ้นแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงและลดแนวโน้มของการกระทำผิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อค้นพบสำคัญจากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดซ้ำมีภาพตัวตนที่ปรารถนาในอนาคตอย่างเรียบง่ายและอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง สิ่งที่พวกเขาใฝ่ฝันส่วนใหญ่คือการได้ใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัว และมีชีวิตที่เป็นอิสระจากการถูกจับกุมหรือคุมขัง ทว่าหนทางไปสู่ตัวตนดังกล่าวไม่ได้ราบรื่นนัก เนื่องจากพวกเขายังคงเผชิญกับข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ อิทธิพลทางสังคมเชิงลบ และการตีตราจากสังคมที่ยังคงวนเวียนอยู่ในชีวิตของพวกเขาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในมุมมองของผู้วิจัย ภาพตัวตนที่เป็นไปได้ของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นถึงแรงปรารถนาในการเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างจริงจัง แต่กระบวนการฟื้นฟูหรือส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่อาจอาศัยเพียงมาตรการควบคุมหรือคำแนะนำจากผู้ใหญ่ หากแต่จำเป็นต้องสร้างพื้นที่ซึ่งเอื้อต่อการเติบโตของตัวตนใหม่ที่พวกเขาปรารถนา ผ่านความสัมพันธ์ที่มีความหมาย การยอมรับโดยปราศจากอคติ และการสนับสนุนที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของแต่ละคน

ผู้วิจัยเชื่อว่างานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้มีคุณค่าเฉพาะในเชิงวิชาการเท่านั้น หากแต่ยังสามารถทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนให้ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม ครอบครัว ชุมชน หรือแม้แต่เด็กและเยาวชนเอง ได้มองเห็นความหวังและศักยภาพบางประการในชีวิต แม้กระทั่งในช่วงเวลาที่เปราะบางที่สุดก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยสะท้อนถึงความสำคัญของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อช่วยเปลี่ยนมุมมองต่อตนเอง พัฒนาอัตลักษณ์เชิงบวก และแนวทางในการไปสู่ชีวิตที่ปรารถนา หนึ่งในแนวทางที่สามารถสนับสนุนกระบวนการนี้คือ การปรึกษาแบบเน้นจุดแข็ง (Strength-Based Counseling) ที่มุ่งค้นหาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้รับการปรึกษา และช่วยให้พวกเขามองเห็นคุณค่าของตนเองและใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Sapp, 2006; Smith, 2006) นอกจากนี้ ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของครอบครัวต่อการพัฒนาตัวตนของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดซ้ำ นักจิตวิทยาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ผลการวิจัยนี้เพื่อพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานที่คำนึงถึงบทบาทของครอบครัว โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เช่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจในครอบครัว การพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการให้ความรู้แก่ครอบครัวในการสนับสนุนเชิงบวก นอกจากนี้ ผู้กำหนดนโยบายควรส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นการสร้างความผูกพันในครอบครัว เช่น การพัฒนาโปรแกรมการปรึกษาครอบครัวในสถานที่ควบคุม การให้ทุนสนับสนุนโครงการที่เน้นการสร้างสายสัมพันธ์ในครอบครัว และการส่งเสริมกิจกรรมครอบครัวในชุมชน รวมถึงการสนับสนุนระบบพี่เลี้ยงในชุมชนและกลุ่มช่วยเหลือหลังการปล่อยตัว เพื่อเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านอายุและเพศของผู้เข้าร่วมวิจัยที่ยังไม่หลากหลาย การวิจัยในอนาคตควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้งช่วงอายุและเพศ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาบทบาทของครอบครัวในกระบวนการเปลี่ยนแปลงตัวตนที่เป็นไปได้ โดยเฉพาะในแง่ของการเป็นแหล่งสนับสนุนทางอารมณ์และแรงบันดาลใจ รวมถึงการศึกษาปัจจัยที่ช่วยในการเปลี่ยนแรงจูงใจจากภายนอก (External Motivation) ไปสู่แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาเชิงบวกในระยะยาว อีกทั้งยังควรทำความเข้าใจปัจจัยที่มีบทบาทในการรักษาสมดุลระหว่างตัวตนที่ปรารถนาและตัวตนที่หวาดกลัว ซึ่งอาจส่งผลต่อการกำกับตนเองและการกำหนดเป้าหมายชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

ท้ายที่สุด วิธีการเก็บข้อมูลผ่านการต่อเติมเรื่องราว (Story Completion) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกในครั้งนี้ ช่วยเปิดพื้นที่ให้ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถสะท้อนตัวตนที่เป็นไปได้อย่างอิสระ ลดอิทธิพลของความคิดหวังทางสังคม และทำให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและใกล้เคียงกับประสบการณ์ภายในของผู้เข้าร่วมมากยิ่งขึ้น การวิจัยในอนาคต อาจพิจารณานำวิธีการนี้ไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นหรือประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างตัวตน การเปลี่ยนผ่านของชีวิต หรือการพัฒนาแรงจูงใจ เพื่อขยายขอบเขตความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการภายในของมนุษย์ในมิติต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งและรอบด้านมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2563). รายงานสถิติคดี ประจำปี 2563. สืบค้นเมื่อจาก <https://www.djop.go.th/storage/files/2/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%88%E0%B8%B3%E0%B8%9B%E0%B8%B5/year63-2.pdf>
- ดรรชนี ร่องเมือง, ยศพล เหลืองโมนา, สุกัญญา ชันวิเศษ, และ ศิรดา วงษ์ระกา. (2562). อิทธิพลของการมองเห็นตนเองในอนาคตและระยะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองและน้ำตาลสะสมในเลือดภายใต้การควบคุมอิทธิพลของความรู้เรื่องโรคเบาหวานในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 12(2), 34–51.
- ตะวันฉาย มิตรประชา. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาเยาวชนภายหลังการปล่อยตัว. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 6(1), 34–46.
- ปาริชาติ รังकुณวัฒน์. (2549). การพัฒนาแบบวัดแบบแผนภาพลักษณ์ปัจจุบันและแบบแผนภาพลักษณ์อนาคตสำหรับหญิงไทยวัยกลางคน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัชรินทร์ ชำศิริพงษ์. (2561). การกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(3), 23–30.
- ศิริวรรณ กมลสุขสถิต. (2563). แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยา. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 7(1), 1–19.
- ศูนย์ข้อมูลและสถิติกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (ม.ป.ป.). *สถิติคดีปีปฏิทินทั่วประเทศ*. สืบค้นเมื่อจาก https://doc.djop.go.th/public/cms_all_stat_cmsfccc.php
- Bahr, S. J., Hoffmann, J. P., & Yang, X. (2005). Parental and peer influences on the risk of adolescent drug use. *The Journal of Primary Prevention*, 26(6), 529–551. doi:10.1007/s10935-005-0014-8
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: A practical guide*. SAGE Publications Ltd.
- Markus, H., & Nurius, P. (1986). Possible selves. *American Psychologist*, 41(9), 954–969. doi:10.1037/0003-066X.41.9.954
- Muris, P. (2015). Guilt, shame, and psychopathology in children and adolescents. *Child Psychiatry & Human Development*, 46(2), 177–179. doi:10.1007/s10578-014-0488-9

- Nagpaul, T., & Chen, J. (2019). Self-determination theory as a framework for understanding needs of youth at-risk: Perspectives of social service professionals and the youth themselves. *Children and Youth Services Review*, 99, 328–342.
doi:10.1016/j.childyouth.2019.02.015
- Newberry, A. L., & Duncan, R. D. (2001). Roles of boredom and life goals in juvenile delinquency. *Journal of Applied Social Psychology*, 31(3), 527–541.
doi:10.1111/j.1559-1816.2001.tb02054.x
- Oyserman, D., & Markus, H. R. (1990). Possible selves and delinquency. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(1), 112–125. doi:10.1037/0022-3514.59.1.112
- Petrich, D. M. (2020). A self-determination theory perspective on human agency, desistance from crime, and correctional rehabilitation. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 6(3), 353–379. doi:10.1007/s40865-020-00141-9
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). The darker and brighter sides of human existence: Basic psychological needs as a unifying concept. *Psychological Inquiry*, 11(4), 319–338.
doi:10.1207/S15327965PLI1104_03
- Sapp, M. (2006). The strength-based model for counseling at-risk youths. *The Counseling Psychologist*, 34(1), 108–117. doi:10.1177/0011000005282370
- Smith, E. J. (2006). The strength-based counseling model. *The Counseling Psychologist*, 34(1), 13–79. doi:10.1177/0011000005277018
- Zeigler-Hill, V., & Shackelford, T. K. (Eds.). (2020). *Encyclopedia of personality and individual differences*. Springer International Publishing. doi:10.1007/978-3-319-24612-3